

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИТЦВА РОСЛИННИЦЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПРИКЛАДІ РІПАКУ

Продукція рослинництва має важливе значення для життя людини: є джерелом продуктів харчування, кормів для тварин, сировини для промисловості. Однією з важливих культур рослинництва, що останнім часом вирощується в сільськогосподарських підприємствах України є ріпак.

Світовому ринку олійних культур властивий стрімкий і динамічний розвиток. Передумовами для цього слугують бажання споживати населенням Землі високоякісних продуктів харчування рослинного походження та використання рослинних олій, як сировини для виробництва екологічного палива внутрішнього згорання. Провідне місце у формуванні світових та вітчизняних олійно-жирових ресурсів належить ріпаку. 28 країн світу вважають ріпак головною олійною культурою.

Отже, для сталого розвитку вітчизняного аграрного сектора і вирішення багатьох проблем сьогодення, велике значення мають планомірні заходи щодо підвищення економічної ефективності сільського господарства, нарощування виробництва насіння олійних культур та вирощування ріпаку зокрема. Успішне розв'язання кола цих питань дасть змогу поліпшити соціально-економічний стан України, підвищити дохідність виробництва, покращити конкурентні позиції продукції сільського господарства на внутрішньому та світових ринках.

Нині врожайність ріпаку в 30-36 ц/га є звичайною для Європи. На ріпак тут постійний попит, а, отже, й ціна на нього постійно стала. Не випадково площі під ним повсюдно дедалі розширюються. Все це спонукає до пошуку нових можливостей для збільшення виробництва олійних культур в Україні. За такої ситуації альтернативою соняшнику, поза будь-яким сумнівом, стає ріпак. Наукою нагромаджено багато експериментальних даних, що переконливо свідчать: з огляду на агрокліматичні умови в Україні немає зони (на відміну від соняшнику), де не можна було б вирощувати ріпак.

Підсумовуючи сказане, слід, зазначити, що ринок продукції ріпаківництва в Україні лише формується. Незадоволений попит на його насіння становить 500-800 тисяч тонн на рік, а з урахуванням ще неосвоєних в Україні напрямів використання ріпакової олії у харчовій, нафтохімічній, фармацевтичній промисловості, для виробництва мастил та інших потреб – значно більше, що знову ж таки засвідчує неабияку перспективність цієї культури. Серед основних сільськогосподарських культур, вирощуваних в Україні, ріпаку належить особливе місце. З одного боку, він - джерело рослинної олії, що використовується в багатьох галузях промисловості, з другого - цінний корм для худоби: насіння його містить 40-47 % жиру, 20 % білка, 5,5-6,5% клітковини. До того ж одержувана при переробці ріпакового насіння олія завдяки притаманним їй унікальним властивостям надзвичайно корисна для людини [2,3].

Про ріпак, як культуру, відомо з IV століття до нашої ери. Батьківщиною ріпаку вважають райони Середземномор'я, звідки він розповсюдився в Індію та інші держави Азії і Європи.

Ріпаківництво - традиційна галузь для України. Ярий ріпак культивували на Лохвицькому дослідному полі вже наприкінці XVIII століття. До 1930 р. на Поліссі та в Лісостепу ріпаком засівали 120-130 тис. га. Однак в 50-70 роки минулого століття його вирощували всього на площі 18 -20 тис. га, в основному на зелений корм і як сидератну культуру. Завдяки широкому попиту на рослинні олії в останні десятиріччя значно зміцнилися конкурентні позиції ріпаку на міжнародному ринку олії та жирів. Створення сучасних високопродуктивних безерукових сортів озимого і ярого ріпаку дали можливість товаровиробникам реалізувати насіння за вигідними цінами на внутрішньому і зовнішньому ринках [4].

Нині ріпак займає третє місце серед олійних культур, його валове виробництво доведено до 33-35 млн тонн. В Європі ця культура займає майже 4 млн га з середньою урожайністю 24 -26 ц/га. В Німеччині ріпак займає більше 1,0 млн. га, у Франції, яка має ресурси близькі до України, - 1,4 млн га, що при урожайності 12 ц/га забезпечує виробництво 1,68 млн тонн насіння. На сьогодні в Україні ця культура займає 1% орної землі, тоді як, наприклад, під соняшник відводяться близько 10%, що відповідно до вимог сівозмін перевищує допустимі норми. До того ж урожай соняшнику не завжди буде високим навіть на родючих українських ґрунтах, шляхи підвищення його урожайності на межі. Соняшник - культура вимоглива до умов зволоження та складу ґрунтів, виносить з ґрунту велику кількість поживних речовин. За такої ситуації альтернативою соняшнику стає ріпак. Це ще й тому, що з огляду на агрокліматичні умови в Україні немає зони, де не можна було б його вирощувати. [1]

Таким чином, необхідно знаходити шляхи підвищення економічної ефективності виробництва ріпаку.

Економічна ефективність сільськогосподарського виробництва означає одержання максимальної кількості продукції з одного гектара земельної площі при найменших затратах праці і коштів на виробництво одиниці продукції.

Для підвищення урожайності ріпаку необхідно дотримуватися наукових технологій, зокрема: вносити оптимальні дози мінеральних добрив, застосовувати засоби захисту рослин, здійснити сортооновлення.

Також більш доцільним для Сумської області із жорстким кліматом є вирощування ярого ріпаку, що зменшує ризик загибелі рослин під час зими, а озимий використовувати лише як зелене добриво.

Пропонуємо також розширити площі під ярим ріпаком замість соняшнику та пшениці, оскільки ріпак при менших затратах дає більшу суму прибутку на гектар, ніж вказані культури. Тим більше, що програмою розвитку ріпаківництва в Україні запропонованою Міністерством аграрної політики, передбачається значне розширення посівних площ під озимим і ярим ріпаком [5].

Таким чином, дотримання технології при вирощування ярого ріпаку дасть можливість збільшити ефективність виробництва ріпаку.

Література:

1. Єранкін О. Місце виробництва біопалива у формуванні маркетингових стратегій підприємств АПК в контексті глобалізаційних проблем / О.Єранкін // Пропозиція . – 2009. - № 6. – с.41-48
2. Нуково-практичні рекомендації. Культура ярого ріпаку в Лісостепу: значення, роль, технологія вирощування / Бондаренко М.П., Собко М.Г., Полежай О.Г. та ін.. - Сад, 2009.- 16 с.
3. Оверченко Б.П. Перспективи розвитку ріпаківництва та проблеми виробництва біодизелю в Україні / Б.П. Оверченко, Н.М. Міщенко // Економіка і прогнозування. - 2007. - №3. - С.75-98.
4. Олійник В.М. Ефективність вирощування ріпаку в регіоні / В.М. Олійник // Інноваційна економіка: всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2009. - № 3. – С. 3-11.
5. Програма розвитку ріпаківництва в Україні на 2008-2015 рр [Електронний ресурс] : за станом на 21 лютого 2006 року / Міністерство аграрної політики України. — Режим доступу : [Http://www. minagro. gov. ua/page/?7207](http://www.minagro.gov.ua/page/?7207).